

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

DUS-0210-8-MJ/10

Warszawa, dnia 2 marca 2011 r.

Pan
Michał Boni
Minister
Przewodniczący Zespołu
ds. Programowania Prac Rządu

Zwracam się z uprzejmą prośbą o wyrażenie zgody na procedowanie załączonego projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poza programem Prac Rządu oraz o zgodę na skierowanie go pod obrady Stałego Komitetu Rady Ministrów.

Projekt ten stanowi fragment szerszego projektu, który w okresie od 3 września 2010 r. do lutego br. odbył konsultacje społeczne i uzgodnienia międzyresortowe. W związku jednak z niemożnością uzgodnienia całego projektu proponuję, aby został on przyjęty w części, która nie wywoływała zastrzeżeń merytorycznych. Projekt ten jest ważny, ponieważ ogranicza koszty funkcjonowania systemu rentowego.

Jednocześnie rozwiązania te są postulowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a w szczególności przez jego radę nadzorczą, ponieważ zapobiegnie dalszemu kierowaniu spornych spraw na drogę sądową, co z kolei ograniczy koszty postępowań.

Dodatkowo projekt został uzupełniony o rozwiązania dotyczące naliczania kapitału początkowego ze względu na kolejne już wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich, jak również liczne artykuły prasowe, wzbudzające niepokój społeczny.

Przedstawiona w tym projekcie propozycja modyfikacji przepisu art. 58 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.), polegającej na zniesieniu warunku udowodnienia co najmniej 5 lat stażu ubezpieczeniowego w ostatnim 10-leciu, przy ustalaniu prawa do renty z tytułu osoby całkowicie niezdolnej do pracy, która ma co najmniej 30-letni (kobieta) lub 35-letni (mężczyzna) okres składkowy, została skonsultowana w ramach projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, który przesłano do opinii w dniu 3 września 2010 r. Jako jedna

z niewielu pozycji przedstawionych w tym projekcie nie wzbudziła kontrowersji i nie była zakwestionowana zarówno przez partnerów społecznych jak i przez inne resorty.

Szybkie przeprowadzenie zmiany przepisów w tym zakresie leży w interesie finansów publicznych. Orzecznictwo sądowe kieruje się bowiem wykładnią przepisów przyjętą w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r., sygn. akt I UZP 5/05, że osoba całkowicie niezdolna do pracy, która ogółem ma 20 (kobieta) lub 25 lat (mężczyzna) stażu ubezpieczeniowego (1/4 tego okresu może stanowić okres nieskładkowy), nie musi mieć 5 lat stażu ubezpieczeniowego w ostatnim dziesięcioleciu. Wykładnię taką przyjęto pomimo, że przepis art. 57 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zwalnia taką osobę jedynie ze spełnienia warunku dotyczącego powstania niezdolności do pracy nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania okresów wymienionych w art. 57 ust. 3. Organy rentowe zmuszone są więc przyznawać rentę również osobom, w stosunku do których trudno uznać, że wyłączną przyczyną uniemożliwiająca utrzymywanie się z pracy zarobkowej była utrata zdolności do takiej pracy, skoro w ostatnim dziesięcioleciu nie mają co najmniej 5 lat okresu składkowego i nieskładkowego.

Przyjęta przez sądy linia orzecznicza powoduje, że następuje odejście od istoty ubezpieczeń społecznych. Opłacanie składek powinno uprawniać do świadczeń pieniężnych na wypadek zaistnienia określonych zdarzeń (ryzyk) ubezpieczeniowych, uniemożliwiających (ograniczających) dalsze utrzymywanie się z pracy zarobkowej. Obecnie warunki wymagane do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy są określone w sposób zapewniający ścisły związek między prawem do renty a pozostawaniem w ubezpieczeniu (przez określony czas), do wystąpienia niezdolności do samodzielnego utrzymywania się z pracy. Renta ma dawać środki utrzymania osobie, która utrzymywała się z pracy zarobkowej ale jest zmuszona zaprzestać lub przynajmniej znacznie ograniczyć aktywność zawodową, ponieważ stan zdrowia spowodował utratę zdolności do pracy.

Ze względu na funkcję renty z tytułu niezdolności do pracy, celowe jest uszczelnienie przepisów regulujących warunki nabywania prawa do tego świadczenia. Dlatego proponuję wydzielić z projektu ustawy, poddanego już procedurze konsultacji, propozycję zmiany art. 58 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i skierować ją na dalszy etap ścieżki legislacyjnej, jako samodzielny projekt. Nadmieniam, że postulat skierowania regulacji w tym zakresie na szybką ścieżkę legislacyjną zawiera też Uchwała Rady Nadzorczej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 lutego 2011 r. w sprawie zgłoszenia inicjatywy zmian w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych (w załączeniu).

Pragnę podkreślić, że propozycja przedstawiona w załączonym projekcie jest bardziej radykalna niż prezentowana w uchwale Rady Nadzorczej ZUS, sprowadzająca się do

usankcjonowania praktyki sądowniczej. Przyjęcie projektu ustawy spowoduje, że jedynie osoba całkowicie niezdolna do pracy, która ma okres składkowy wynoszący co najmniej 30 lat dla kobiety i 35 lat dla mężczyzny, miałyby prawo do renty bez względu na to, kiedy stała się niezdolna do pracy, jak również bez względu na to, czy w ostatnim 10-leciu ma co najmniej 5-letni okres składkowy i nieskładkowy. W przypadku osób całkowicie niezdolnych do pracy, posiadających tak długi okres składkowy racjonalne jest zrezygnowanie z dodatkowych warunków.

W projekcie ustawy proponuje się ponadto zmianę sposobu ustalania kapitału początkowego, umożliwiającą obliczenie go również za staż ubezpieczeniowy krótszy niż 6 miesięczny i 1 dzień. Obecnie można go bowiem ustalić tylko dla osób, które mają staż ubezpieczeniowy wynoszący co najmniej 6 miesięcy i 1 dzień. Przeciwny temu ograniczeniu jest Rzecznik Praw Obywatelskich, słusznie wskazując, że ubezpieczeni nie otrzymują należnego świadczenia. Dopuszczenie możliwości przyjęcia do obliczenia kapitału początkowego stażu ubezpieczeniowego wyrażonego w dniach spowoduje, że sposób jego obliczania stanie się w pełni adekwatny do nowej formuły emerytalnej, zgodnie z którą, emerytura powinna być pochodną składek wpłaconych w całym okresie aktywności zawodowej objętej ubezpieczeniem emerytalnym.

Wprowadzenie proponowanej zmiany przepisów przyniesie pozytywne skutki dla finansów publicznych, co w obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej ma istotne znaczenie. Dlatego proszę o wyrażenie zgody na procedowanie załączonego *projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* poza programem Prac Rządu oraz na przesłanie ww. projektu ustawy do rozpatrzenia przez Komitet Rady Ministrów.

MINISTER
Jolanta Fedak